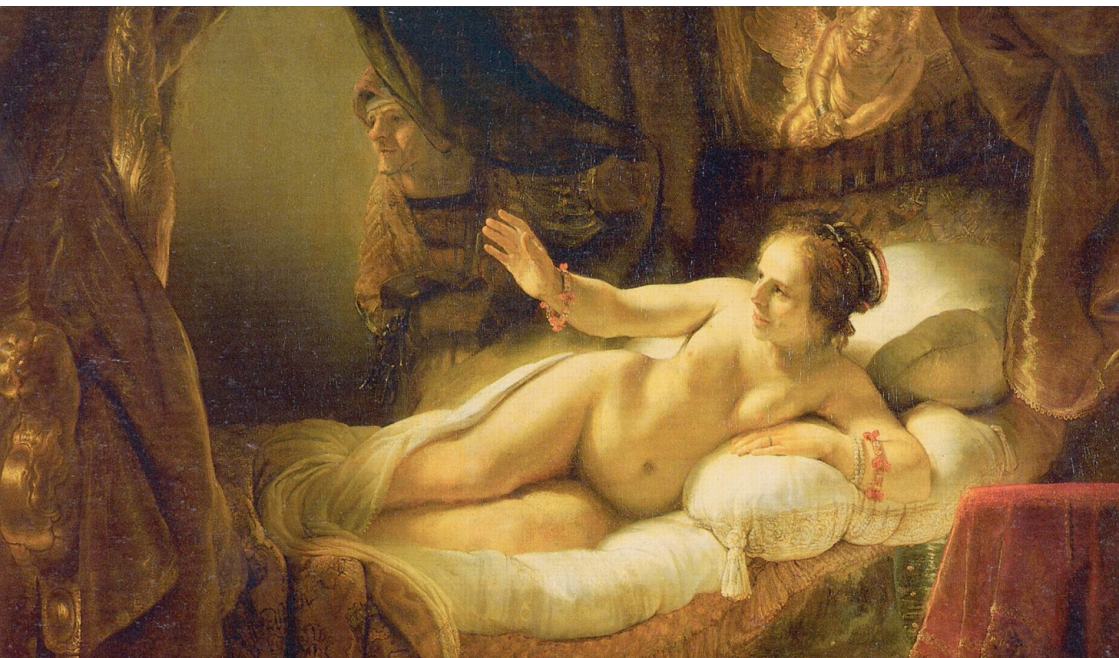

Městská knihovna v Praze

Bohyně, světice, ženy

Stanislav Kostka Neumann

Praha

2018

e-kniha

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Bohyně, světice, ženy

Stanislav Kostka Neumann

Znění tohoto textu vychází z díla [Bohyně, světice, ženy](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Československý spisovatel v roce 1974.

Text díla (Stanislav Kostka Neumann: Bohyně, světice, ženy), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 20. 2. 2018.

OBSAH

Amaterasu-o-mikami	6
Milatk.....	10
Judita.....	16
Salome.....	23
Lubuša.....	25
Mechtilda z Magdeburku	29
I.....	29
II.....	29
III	31
Vdova z Efesu	34
Jane Seymourová	43
Saskia van Uylenburgh	46
Ženský portrét Gainsboroughův	50
Markýza de Pompadour.....	51
I.....	51
II.....	52
III	53
IV.....	54
V	55
VI.....	56
Kane.....	58
I.....	58
II	58
III	59
Černoška z Bismarckova souostroví.....	61
Mabruka.....	62
Měšťáčka.....	64
Mici	66
Svatá Luisa Michelová.....	68
Rosa Luxemburgová.....	72

Amaterasu-o-mikami

Oh, měla osmkrát pravdu plavá Amaterasu,
vznešenost zářící z nebes, zlatá bohyně slunce,
že konečně rozhněvala se na nenávidného
a zlého bratra Susanoo, který ve mracích vládne
a závistivě honí temná a smutná svá stáda
vždy před tváří její, když se usmívá nejkrásněji
a nejvroucněji líbá moře, zemi a břehy.

Proč bouře, zlověstný bůh ten, pronásleduje stále
ji, která miluje jas a pohodu a ticho,
kypící život všeho, jenž se v paprscích jejích
ke slávě země rodí, uzrává jejím dechem
a hyne ve své chvíli s polibkem jejím na rtech?

Proč nečeká se svou zlobou, s pochmurností svou věčnou
před jasným prahem světla, dokud nestopí ona
do moře poslední záblesk horoucí nádhery své?

A proč se nebeských hříchů dopouští ve svévoli:
rýžová pole ničí, hráze a příkopy kazí,
zvířata mučí a bahnem zanáší posvátná místa?

Oh, měla osmkrát pravdu Amaterasu-o-mikami,
že konečně rozhněvala se a opřela jeho zlobě,
nešetříc celou přísností, nevybírajíc slova.

Než, běda! Susanoo, nehorázné to mužství,
nic nepochopil z jejího spravedlivého hněvu

a zesinal divým vztekem a zuřivě rozlítíl se:
Země se třásla v základech, moře vzdouvalo vlny,
jak láteřil, bouřil, hromoval bezuzdným svým basem;
zdálo se, hadi že syčí, meče sviští a luky,
když nakonec už jen sípal ze svého mračného trůnu;
a vše, co na zemi zaleklé vztyčovalo se k výši,
ted' ohýbalo se, padalo, hroutilo, lámalo se,
ve víru octli se lidé, stromy, zvířata, trámce,
jak šíleně mával rukama a nohama tepal mraky.

Až lekla se toho vzteku plavá Amaterasu.
A vidouc, že marno by bylo zápasit s neurvalostí,
hrdě se odvrátila, odešla uražena
a v jeskyni mizíc zavřela za sebou skalní bránu.

Té pohromy! Mladý život pohřbila ve věčné šero,
Izumo, Jamato, Kijušu pohřbila ve věčné šero
ta, bez níž pohody není na zemi, na nebesích,
Amaterasu, slunce, vznešenost uražená.

Kalichy květů svých svěsily byliny pestré a sladké,
tesklivé ticho nastalo v hájích bambusových,
zvěř zalezla, ptáci se skrčili, stromy svěsily listí;
odcházel život z ostrovů zbavených milostné záře.

I z nebes odešla radost. Vládlo tu šero s chladem,
v němž marně pán tiché noci, Cuki-no-kami, měsíc,
ze svého hvězdného stanu vysílal studený svit svůj.

Té pohromy! Toho smutku, smutku všeho, co žilo!

I osmkrát sto tisíc bohů leklo se, zasmušilo.

A osmkrát sto tisíc bohů sešlo se k poradě vážné,
neb vrátiti měli nebesům vznešenost zářící shůry,
vylákat, usmířiti plavou Amaterasu.

I vymyslili si šperky a pruhy krásných látek,
by jimi ověnčili věčně zelený stromek,
všem bohům milé sakaki, který pak postavili
před zavřenou skalní bránu. Amacumeori
ze železa spadlé hvězdy vytepal zrcadlo skvostné,
by se v něm zhlížeti mohla zlatá bohyně slunce,
praboha Izanagi dcera z levého oka,
až s vyzdobenou svou krásou vrátí se v zenit slávy.

A zatím co jeden za všechny vzýval vznešenost skrytou,
jež skulinou v skalní bráně paprsky vysílala,
milostná, veselá Uzume jala se tančit a zpívat
s kyticí rolníček v ruce, s vlasy rozpuštěnými
a s ruměncem roztomilým na svých buclatých tvářích.

Prosebně vzlyčovala své bílé okrouhlé paže,
prstíky růžovými prosila, lákala, zvala,
životem kolébajíc rozkoše slibovala,
na květu motýl byla, jeřáb, jenž k slunci se vznáší,
tančila nesmírný smutek oblohy, země, bohů,
tančila radostnou naději oblohy, země, bohů,
tančila prosbu a smíření, pohodu nebes i země,
tančila životem, pažemi, prsty veselost života v slunci.

Tančila, zpívala: „Pohled'te na onu skulinu, bozi,
v ní zjeví se k radosti naší vznešená nebešťanka,
aby se potěšila pohledem na naše skvosty.“

Vtom však jí ohnivost tance kimono rozhalila,
že bozi zahlédli náhle Uzume půvaby tajné,
a píseň o skulině nabyla zvláštního smyslu.

Tu osmkrát sto tisíc bohů naráz propuklo ve smích
a osmkrát sto tisíc bohu smíchem se otřásalo,
že mocně se chvěla obloha, že mocně se chvěla země.

I neodolala nyní již plavá Amaterasu
a skulinou v skalní bráně zahleděla se na svět,
jenž přes její nepřítomnost dovede býti tak vesel.

Však s úžasem spatřila slunce, vstříc jí zářící mocně,
veliké, smavé, žhoucí právě jako ona sama,
neb na pokyn bohů Uzume jí zrcadlo nastavila
a volala na ni, že našli novou bohyni plavou,
velikou, smavou, žhoucí právě jak ona sama.

Tu lekla se Amaterasu, z jeskyně ve hněvu vyšla.

Tož bohové docílili, čeho si tolik přáli.
A rychle, pozorně obstoupili zlatou bohyni slunce
a hodili za ni provazec pletený z rýžové slámy,
by nikdy se nesměla již vrátiti za skalní bránu.

Tak vrácena byla světu plavá Amaterasu,
vznešenost zářící z nebes, zlatá bohyně slunce,
praboha Izanagi dcera z levého oka.

A od té doby, tak dávné, všichni, kdož milují slunce,
milují zpěv a tanec, zrcadlo v rukou ženy,
zelenou ratolest, sakaki, a porozhalené roucho.

Milatk

Ostrovy

na vlnách se kolébaly jako plné mísy,
dávno, dávno tomu,

lidé

s vůlí praobru si zahrávali

v stínu tučných stromů.

Bujnost, vzdor a lehká mysl

vyrůstaly ze šťavnatých dnů

nad představy rozmařilých snů,

lidé zpychli;

staré řády, staré mravy

pohozeny byly, zapomenuty,

jako haldy vyjedených škeblí zasuty,

kázeň zmizela –

kalitové, pramoc obří,

rozhněvali se.

Milatk,

léty, zkušenostmi

obtěžkaná jako banán plody,

moudrostí a ctnostmi

ozdobená jako ryba šupinami,

z lidí jediná

duchům prasíly se kořila,

z minulosti jako z věčné perlorodky

pravá zrna lovila,

lidmi oslyšána,

kality však byla milována
z lidí jediná.

A tak přišla noc,
jako vichr listím střechy
harašila přísná slova,
kalit děl jí:

„Za příštího úplňku
trestat počneme,
za příštího úplňku
vody zdvihneme,
za příštího úplňku
vystavíš si vor.

Až pak lidé pohynou,
vody vrátíme,
až pak lidé pohynou,
tebe spasíme,
až pak lidé pohynou,
počneš nový rod.“

Tak se stalo.

Ostrovy
zbity vlnami a s řevem do vod klesly,
zašly pod vodami,
lidé
jako hrsti červů byli rozhozeni
pro žraločí tlamy.

Milatk
vůli praobrů se podrobila.

Připevněna k svému voru,
tu se zahoupala a tu zavířila,
hmyzem na lupenu byla,
dolů letěla a vzhůru byla nesena,
zazoufala, uvěřila,
uvěřila, zazoufala,
vlny uléhaly,
vody stoupaly,
už jen vrcholky se nad ně zdvihaly,
Milatk, jata strachem z vodní dálky,
potopené ostrovy se bojíc opustiti,
vor svůj přivázala k poslednímu stromu,
duch z ní potom prchl.

Vody
ještě stoupaly,
a než kalitové
svýma dlaněma je zastavili,
svýma dlaněma je obrátili,
zmizel také strom a žena s vorem,
Milatk utonula.

— — —

Vody
vrátily se,
ostrovy se podobaly vyjedené míse,
nekřičel tu op a nevolal tu pták,
nesvítíl tu květný kalich, nevoněl tu med,
Milatk na nejvyšším svahu,
černý, zvadlý, mrtvý květ,
ležela.

Rada kalitů se sešla.
Trest je dokonán, necht' noví lidé žijí.
Usneseno, aby kalit-žena vešla
v utonulou Milatk.

Na nejvyšším svahu,
pod nejvyšším stromem
náhle
tělo bezduché se pozachvělo,
údy napínaly se, tvary kynuly,
proudem krve zardělo se tělo,
prsy poprvé se mocně pohnuly,
ruce zatápaly,
Milatk procitla,
zatím co se kalitové usmívali,
v novém klidu, v novém jasu
Milatk oči otevřela v žasu,
pozdvihla se, vyskočila, stanula,
z vyjedené mísy na ni hrůza vanula,
ale v nitru ženy kypěl život smělý,
jako by v něm skrývala roj včelí,
pudem vedena,
Milatk na své tělo zadívala se.

Viděla svá ňadra zahrocená vpřed,
viděla své tuhé, oblé údy,
viděla své břicho vykroužené,
život byl v tom, krev v tom bila,
nevědouc nic pocítila
touhu divokou,
protáhla se, vypjala se, vzlykla,
ruce vzhůru vztyčila a vzkřikla
růjným výkřikem.

Vzápětí však: jaký děs!

Jako kdyby ostrov celý odpovídal
ozvěnou jí ze všech stran,
smích se rozetřásl kolem ní
jako prudký harašivý van,
duchů hlasy naplnily prostor nadzemní.
A pak náraz
Milatkin zrak vytřeštěný
spatřil kalitý.

Byli tu a seběhli se
kolem ženy udivené,
do svého ji středu vzali,
dolů ze svahu se hnali
s povykem.

Uvadle a zpustošené
bylo místo ono,
kde se kdysi tančily bujné tance kmene,
uvadle a zpustošené
lesy kolem byly,
do nichž z kola mizívaly páry roztoužené.
Na to místo kalitové
Milatk zavedli si,
na tom místě zatančila
snubní tanec praobrům.

— — —

Ostrovy
již se zase zelenaly,
již se zase kolébaly,

na vlnách se kolébaly jako plné mísy,
silná Milatk
patero tu synů porodila,
patero tu rodů založila:
Aremolungi, Eimeliik, Korrrjor, Ngabiul, Molegojok

(Pověst palauská)

Judita

„Miluješ, pane, dívku izraelskou?“

Oh, Jehovo, jak jeho ruce drsné
se chvějí na mých vzdorovitých ňadrech!

„Miluješ, pane, dívku izraelskou?“

Je tygr zkrocen. Přede jako kotě
a vlně přivírá svá hnědá víčka
nad žlutým ohněm výsměšných svých očí.
Žár v nečistém a zpupném jeho nitru
nemohly ulít proudy chvástavosti,
a já mu dala stud svůj za potravu
a já jej v plamen rozdmýchala z jiskry,
jež věčně bdí a na dech ženy čeká
a stejně bdí u šelem bohaprázdných,
jež ohrožují národ vyvolený,
jak u slabochů, kteří u nás čelem
o zemi tlukou, pláčou v stopách ženy.

Svým výsměchem, v němž celé hadí hnízdo
vstříc vzpínalo se otrockému stádu,
svou ukrutností, očí vzteklým bleskem
a chvástavostí dobře vypočtenou
pro krvelačné modloslužebníky
on živou modlu vztýčil vedle mrtvých
a sám si myslí, že jest víc než člověk.
Jen zdáním vedl k vítězství své voje,
však věčnou pravdou a mou rukou padne.

„Miluješ, pane, dívku izraelskou?“

Však, Jehovo, proč jsou ti naši muži
tak příliš slabí, zbabělí a věrní,
že jako psi se plazí v stopách ženy,
že umírají hrůzou z Holoferna?
Jak dlouho silného již hledala jsem,
bych jeho jasem život naplnila,
by stálo za to všechno jemu dáti!
Ted' bere si to všechno Holofernes:
Znásilní práh můj, vyrazí mé dvěře,
mé tajemství mi vrátí zhanobené...

Zkrocený tygr líže ted' mé ruce
a tělo vypjaté tře o mé boky
jen s jednou myšlenkou a s jednou žízňí.
Mnou zpil, co ještě neopila pýcha;
pán zástupů ted' u mých nohou leží
a v milostném svém vrkání je slepý.
A přece já jsem, která všechno dá mu.
A kdo mi řekne, budu-li mít více,
až z lože zdvihnu hanbu bílých údů,
a usmrcujíc, všechno vezmu jemu?

„Miluješ, pane, dívku izraelskou?“

Oh, Jehovo, ty polibky mne pálí!
Proč toho těla oheň, dech a zápach,
huňatý příval, vlna zbrunátnělá
v mém nitru nerozlily příval hnusu,
by srdce zkřehlo mi a ztuhlo maso,
by všechny moje smysly otupěly
a život unikál mi temnou nocí?

Oh, Jehovo, co děje se to se mnou?
Ty ruce chlípné na mých bocích, ňadrech,
ta ústa hlodající na mé kůži
mne nemrazí, a chvěji-li se, bože,
to není hnusem... Oheň v sobě cítím
a jeho žár je sladký... Cožpak šlím?
Pod tíhou toho těla neumírám,
já žiju, bože... Mizí Holofernes,
stan, lože, svět... Oh, vezdy takhle býti!...
Je letní noc? Oh, svítí velké hvězdy.
Pod fíkem nahá poznala jsem štěstí...
Co je to, bože? Bolest? Rozkoš horká?
Oh, Jehovo, mám výkřik slasti v hrdle
a bojím se jím zaplašiti sen svůj...

— — —

Jak těžká je ta ruka na mých ňadrech!
Kde byla jsem? A co se dalo se mnou?
To nebyl sen jen, skutečnost to byla.
Oh, Jehovo, já z věčnosti jsem přišla
a chtěla bych teď věděti jen jedno:
zda veliká jsem byla nebo malá
v té ničemu se nepodobající
a slastné chvíli mimo smrt a život.

Spí, zdolán ženou. A já malátná jsem
a váhám vstáti, chopiti se meče.
Pod jeho rukou chvílemi se chvěji:
jak při vzpomínce na pláč dlouhý, prudký
mé tělo vzlyká ještě v tiché noci.
Leč i ty vzlyky, bože, jsou tak sladké!

A přece právě teď je třeba činu,
na který čeká v úzkostech můj národ,
na který čekáš, Jehovo, můj bože,
jenž jsi mně kázal hříchy tvého lidu
vykoupit panenstvím, jež tvého hněvu
nástroji strašnému jsem v pospas dala.

Proč váhám? Bože, mluv! Či vzals mi sflu,
že duše moje nezůstala čista,
že v noci velké byla jsem tak malá
a místo hanbou, zoufalstvím a hnusem
že vykupovala jsem lid svůj slastí
nesmírnou, provždy utkvělou v mé duši?
Jsem vším tím zmatena a váhám... Váhám?
Což v nitru nejsem jista tím, že zemře?
Což cítím v sobě stín jen směšné touhy
bez jeho hlavy vrátiti se domů?...
Oh, nikoli. Co stát se má, se stane,
a tuto jistotu mám, bože, z tebe.

Judita vyjde s hlavou Holoferna.

Tu jistotu mám z tebe, bože silný,
a proto vím teď, že jsi zůstal se mnou
a rozkoší, již dals mně místo hnusu,
žes odměnil jen poslušnou svou dceru.
Jsem opět svá, a tygr spící vedle
již neuhlídá dívky izraelské.

Judita vyjde s hlavou Holoferna.

Tak nahý, jak mne z náruče své pustil
přemožen vínem, jehož číší žena,

tu stojím před ním, který stud můj vzal mi
a zpupnou hlavu zaň mi dáti musí,
tu před ním, který rozkoš dal mi poznat
a nikdy tomu vysmáti se nesmí.

Judita vyjde s hlavou Holoferna.

- - -

Je dokonáno. S bělostných mých ňader
krev hustá, temná stéká ke kolenům.
Krev postříkala moje bílé tělo.
Řev tygra ráno neprobudí stráží.
V plášť zahalím své mladé, bílé tělo,
jež zhanobil, však s dopuštěním božím,
a Všemohoucí smyje hanbu jeho.
A s činem svým se vrátím k svému lidu
na lásku boží, úctu lidu hrda.
Vše chtěl mi vzíti. Vzal či nevzal? Zdá se,
že bohatší jsem o tajemství sladké.

Vím, co je rozkoš, vzpomínka co žhavá!

Je dokonáno. Mladé, bílé tělo,
jež poprvé dnes pohled muže sžehal,
zahalím opět... Venku spí vše ještě,
však čas je jít, obloha již bledne.
Mražení lehké dráždí moji kůži.
Po činu, zdá se, odpočívá vůle...

Já, myslím, silna byla, ale úzkost
ted' jakási mi radí, abych prchla.
Silného cosi vane z toho trupu,

víc nežli ukrutnost a výsměch pána,
víc nežli chvástavost a zpupná pýcha.
Ty byly v živém, s mrtvým ještě zbývá
cos jiného... S tím tělem klesla jsem
v nesmírné moře, jež dá zapomenout,
s ním poznala jsem rozkoš nevýslovnou...
To bylo s ním přec. Marno zapíráti.
Teď z mrtvého to nad vše jasně cítím.
Byl vojevůdce Holofernes chvástal
a vlastní krutostí svou zaslepený;
ten pouhou ženou poražen být mohl.
Však Holofernes muž byl mocný plamen,
jenž rozsvítil v mém nitru celý požár
a okusiti dal mi, čeho nikdy
jsem nenašla u synů izraelských.

Vím, co je rozkoš, vzpomínka co žhavá!

Je dokonáno. Zahaluji tělo...
Však proč tu náhle chladno tak a prázdné?...
Vše prchlo: život muže, blaho chvíle,
statečnost ženy, víra ve vítězství.
Smrt je tu se mnou... ohavný je pohled
na bezhlavý ten trup a kaluž krve.
Mně nezbývá, než abych také prchla.

Jdu, obloha již bledne, národ čeká:
vrací se, bože, s hlavou Holoferna
ke svému lidu poslušná tvá dcera.
Jdu, Jehovo; ty slavně zvítězil jsi...
však já, můj bože, já... Jak blesk to přišlo,
mým šlehlo vědomím a nad vše jisté:
zda nerozhalila jsem svého roucha

pro rozkoš velikou dnes ponejprve...
a naposled?... Je mrtev Holofernes
a doma jsou jen syni izraelští...
Já byla, bože, krutně poražena.

Jdu temnotou a osud můj mne děsí.

Ta marná touha po tom, čeho sladkost
jsem nepoznala a jen tušila ji,
ta šla mou duší kdys jak vánek teplý
a napojený vůní tymiánu:
já nevěděla, po čem tolik toužím.
Však touha, která teď mne zchvátí doma
po blahu, jež je mimo smrt a život,
po mocně poznamenaném a okuseném
– oh, já to vím, a není spásy pro mne –
ta poletí jak orkán pouští nitra
a zasype vše horoucím svým pískem.
Já zemru zpráhnutím... Oh, proč mne raděj
dnes nerozsápal tygr supající?...

Salome

Tanči!

Až žhoucí vlny tvého zardělého vlasu
hodovní síní rozlejí svou vůni,
ať radost jejich dráždivého jasu,
jak hříšné světlo hvězd a novoluní,
u krále, knížat, ba i otroků
chut' vzbudí vášnivou po číších plamenného moku,
po číších vína, po číších rtů,
po mladých ženách v rozkvětu.

Tanči!

At' poskoky ňader pyšných, že zvítězí vždycky,
zhypnotizují pohledy, v nichž těkavou nejistotu
rozlila proroků slova, tak málo znějící lidsky,
hrobová, smutná až k smrti,
tak smutná, že ve hrudi drtí
kořání síly a pýchy
a květ jeho – radost.

Tanči!

Dej vyrůst nad koberců barvami zašlými
bílému zázraku těla
jak bizarní květině s tvary vzácnými,
jež stále je nová a skvělá
s tisícem vděků, s tisícem tvarů,
s tisícem milostných vášnivých darů
vždy jiná.

Tanči!

Svůj osud čeká v tmách sklepení stařecká hlava.

Tanči!

V ty zraky nesmí již vniknout slunce ohnivá sláva.

Tanči!

Až krev se rozpění v mužích a vůně poteče síní,
v tmách sklepení umlknou ústa, jež ze hříchu viní,
na zlaté míse ti přinesou hlavu starce.
A to bude odměna tvá.

Tvé tělo nahé, ňadra mladistvá,
svatozář vlasu, oka propastnou hloub
té asketické hlavy zraky vyčítavé,
než obrátí se v sloup,
naposled zachytí v sebe a nevrátí nikdy více,
nesouce tvoji mladost, tvou krásu, tvé štěstí
a rozkoš, která tak mohla jen v tobě kvéstí,
nesouce obraz ženy,
bílý a rozechvěný
na věčnost.

Tanči!

Lubuša

Nad širým krajem červnovým spícím v divoké vůni
úplněk tane na vlnách tetelícího se světla,
v nesmírném tichu houkají sovy a ze skrytých tůní,
jak by si broukala země šťastná, že právě zkvetla,
zpívají kuňky chorál dumavě přidušený.
Jen zvěře řev a štěkot se chvílemi střetne s klidem,
v němž vod a hvozdů bohové snují osudy lidem,
a celý kraj se jim vzdává jak v žertvě zapálený.

V chladných však lesích velebně tekoucích k srdci země,
jež mezi jihem a severem jak zubatý pohár se hloubí,
jen zřídka se zastříbří paprsek. Tu stero haraší jemně
tajemných zvuků, tu voní mechy, boří a doubí,
a krůpěje věčné rosy v houštinách zvolna se řinou.

Stezka jde tudy na sever. A jako přízrak bílý
dnes vrací se po ní k domovu stmělou doubravinou
Krokova moudrá dcera. Hlavu poněkud chýlí,
ke svému bělouši skloněna v dlouhém zamyšlení,
sama jak ze sna vidina pohřížena je v snění.
Dvě věrných a statných družek ve zbroji za ní kráčí,
svou mlčky sleduje paní. Svit měsíce, prodere-li se
pravěkou spleť korun, krátkými blesky značí
zlaté a spěšové spony a okamžik čarovně chví se
na teplém úbělu ruky, jež uzdu lehounce svírá.

Tak tiše, přízračně tentokrát vrací se Lubuša domů,
ač jindy vesele hovoří a směle před sebe zírá
a často po dobrodružstvích pátrá ve stínu stromů,

když po této cestě známé od Stadice ke svému rodu
se vrací z náručí mužova šťastna svou láskou silnou,
jež činí ji doma tak chladnou k slibům zemanských svodů,
a šťastna svým tajemstvím sladkým, jež myšlenku činí vilnou
i v přísné věštkyni lidu, proslulé za sídly kmene...
Dnes však i bělouš kráčí tich cestou, již nezapomene.

Veliké odhodlání uzrává v červnové noci.
Mu láska jest vzpruhou, cílem dni slávy po dnech šera.
Spanilá nad všechny ženy a moudrostí podobna otci
sen srdce hrdého vtělit chce bílá Krokova dcera.

Sen srdce hrdého počala s vášní mladou
již tehda, když z pohřební tryzny otcovy vracela se,
by k soudcovské moci se dala povolat lidu radou,
jím černý zrak jí žhnul a v úbělové kráse
planulo čelo svítící, když z hradiska v dálce zřela
za sídly kmene, za hvozdy hor temena potemnělá
a v srdci země viděla zkvétati rod svůj pilný.

Sen srdce hrdého potom vzplál ještě horoucněji,
když s poselstvím stadický přišel jinoch mladý a silný,
jež dav si hádati od ní, shledán byl předurčen k ději
zvláštnímu, vznešenému, a s dobrou pořízenou
se vrací nesl si také srdce jaté tou ženou
a lásky slib, jež slyšel soumrak v posvátném háji.

Sen srdce hrdého kojila věhlasem ducha svého,
a jako sen ten i láska čarovně kvetla v taji...

Ted' vhod však přišla jí urážka zemana nadutého,
jenž s láskou byv odmítnut mstil se Lubuši spravedlivé...

Doubrava šumí tajemně, temnotou světlušky kanou,
tlumené kročeje úměrně v ticho boří se chtivé,
a drsné vůně neslyšně s dlouhými pocely vanou
hlubokým chladem. Jak přízrak bílý a nesoucí štěstí
vrací se na bělouši k rodnému dvorci žena
a ví již, co jest jí činiti, by malou, nevinnou lestí
knížete dala rodu a po bok mu postavena
sen lásky a slávy v život zářící proměnila...

Zas půjde bělouš k Stadicím, lidem v poselstva čele
vyslaný směrem, jímž pokyne věštkyňe ruka bílá...

Pobízí Lubuša koně. Myšlenky letí směle,
a dumy prchají před krví, jež se bujaře nítí.
Již nestačí družky koni. Opilá odhodláním
sama se rozjíždí náhle vstříc prvním záchvěvům ranním,
jakoby zlákována mýtinou, jež v dálce tajemně svítí,
modrými trhlinami tam dole probleskující.

Zas půjde bělouš k Stadicím. Zas na poli známém stane...

A srdcem i hlavou zvětřilou své dílo předem snujíc
v miláčku knížete obejmout již touhou vášnivou plane
a žrece modlitbou horoucí své bohy vzývá věčné.

V mýtině zářné již stanula bílá, vznešená, krásná,
zdvíženou hlavu vztyčuje ve světla proudy mléčné;
toužící žena silná a moudrá věštkyňe jasná
sen slávy před sebou vtělený vznášeti se vidí:
V budoucno brána jest dokořán a jasny osudy lidí.
Na oslněném bělouši s rukama vztýčenýma,
úplněk v slunce změněný majíc v pohledech žhavých,
zatímco doubrava kolem lehkými parami dýmá

a zlaté pouto se třpytí ve vlasech plavých,
svou vidinu skvoucí celuje celou bytostí sněžnou
ta, která kmene svého stane se velikou kněžnou.

Zří cimbuří nového hradu nad tokem stříbrné řeky,
po jejíchž březích město dolinami se táhne,
zří knížecí rod svůj v něm kvést a mocně panovat věky
kmeni, jenž v národ se promění a rukou odvážnou sáhne
po slávě, jež hvězd se dotýká, a znova vždy vztyčuje paže
velebnou svatozář dávajíc věkovitému městu
za drahou členku skvoucí a k světlu posvátnou cestu
mu káže – – –

Tak našly Lubušu družky a stanuly udiveny
čarovným zjevem věstkyně... A když jí ruce sklesly
a s dobrotivým úsměvem zraky její se snesly
zpět k mýtině vonné a svítící, přiskočily ty ženy,
by bělostné řízy lem jí oddaně políbily...

Pak pod korunami dubů cestu zas nastoupily.

Mechtilda z Magdeburku

I

Řekněte mu, sestry, až ho potkáte,
že má postel byla pro něj připravena,
a po jeho zdraví až se poptáte,
řekněte mu, že jsem láskou chorá žena.

Čekala jsem dlouho. Nešel. Nepřišel.
U vás jsem se zřekla světských marnivostí.
Že však srdci vezmeš lásky slast i žel,
myslí si jen blázen ve své bláhovosti.

Srdce nepřestává volat po bohu.
Strast a lásku nesu v sladkou rosu ranní.
Miluji. Miluji. Jinak nemohu.
Láskou jsem se dala zajmout do skonání.

Řekněte mu, sestry, až ho potkáte,
že jest postel moje dosud připravena
v měkké zkvetlé louce slasti přesvaté,
kde květ zasnoubení utrhne si žena.

II

Sladké čekání dlí, Pane, mezi námi,
čekám o hladu a čekám s velkou žízní,
čekám s váháním, až lásky zahradami
půjdeš, Miláčku, a ulevíš mé trýzni.

Nejvyšší strom zahrad skloníš pro mne k zemi,
dáš mi rudé plody, jež se v zeleň hrouží;
jasné slunce božství sladce zasvitne mi,
jehož nezná panna, která teprv touží!

Láskou celá divá přináším ti, Pane,
klenot hory vyšší, hlubší nežli moře,
hvězdy třpytivější záře z něho kane,
a je také těžší nežli země hoře.

A ten klenot, toť touha srdce mého,
světu jsem ji vzala, z lidského ji snímám,
břemene však nelze nést mi obrovského,
proto rci mi, Pane, kam ji složit mám.

Na tvé božské srdce, v lidskou náruč tvoji!
Kam se také jinam položit může?
Co zranilo srdce, to je také zhojí,
jako na rány když vložíš lístky z růže.

Dlouhou cudností mé hrdlo ochraptělo,
ale líbeznost tvá hlas mi vrací sladký,
Puknout, lázní tvou být srdce mé by chtělo,
když tě k sobě vedu růžovými vrátky.

Eja, Pane, nyní jsem tě položila
na ustlanou postel svého lásky bolu!
O lásce teď řeč nám zbytečna by byla,
kdyžtě v objetí si ležíme již spolu!

Eja, Milý, eja, mám tě ve svém klínu,
nešetři mne, vezmi vše, co srdce ráčí.
V této lásce, dokud láskou nezahynu,
nic mne neukojí, nic mi nepostačí.

III

Nejsem k ničemu již, ani k službě boží,
takou bytost, sestry, navštěvuje žal.
Žalem zmírala jsem v opuštěném loži,
když se včera spánek víček vzdaloval.

Ale milost boží odměňuje stále
dobrou vůli, byť i vůli chudáka.
Nejbídnější murku noční nenadále
k světlu nebeskému prudce přiláká.

Smysly pozemské mne, slyšte, opustily,
boží zázrak v krásný zavedl mne chrám,
prázdný však, až slzy z očí mých se lily,
že jsem přišla pozdě a že vinu mám.

Ale náhle vidím, kterak jinoch vchází,
bílé květy stele dole pod věží;
druhý fialky pak vprostřed chrámu hází,
jako když se shůry modře zasněží.

Třetí na oltář nes růže svaté Panně;
čtvrtý rozhazoval v kůru lilie.
Když já ubohá jsem pohleděla na ně,
cítila jsem, že mé srdce ožije.

Načež v drsném rouchu chudý člověk vkročil,
bílého beránka nesl na oltář.
Jana Křtitele v něm duch můj ihned zočil;
lamp dvě držel v prstech, skvoucí šla z nich zář.

A pak jinoch přišel, s orlem, v něžném šatu,
a pak svatý Petr, jednoduchý muž.
Za nimi pak zástup hrnul se pln chvatu
ze všech končin nebes, místa neměl už.

Bídná jako křemel mezi drahokamy
za ty zástupy jsem ustupovala
pod kůr, mezi davem lidí s členkami
v údivu a bázni jsem se schovala.

A když odvážila jsem se obezřele
na kůr pohlédnouti, co jsem spatřila?
Svatou Pannu, která mnoha světic v čele
mezi anděly tu slavně trůnila.

Ale tu mi bylo náhle pohleděti
na sebe, a – vidím celá zardělá
krásný plášť a na něm zlatý verš se skvěti:
„Ráda bych, ó Pane, láskou umřela!“

Cítila jsem tvář svou jako andělovu,
věnec ze zlata mi zářil na hlavě.
Cítila jsem, kterak v blaženosti plovu:
všickni kolem zřeli na mne laskavě.

Tu mi svatá Panna pokynula shůry:
„Řekni, po čem toužíš, duše nevinná!“
Andělské se libě rozepěly kůry,
šla jsem vzhůru prosit matku o syna.

Zářný paprsek vyšel ze rtů svaté Panny,
beránka se dotkl lásky posel ten.
K oltáři jsem sešla bez bázně a hany,
beránku jsem nesla srdce svého sen!

A tu svatý Jan sám beránka mi podal,
jenž svá sladká ústa na má položil:
na těch ústech žár můj žádostivě hlodal
a on srdce moje odevzdaně pil – – –

Jděte, sestry, nyní, sama mohu býti,
lásky ukojené v duši světlo mám.
Srdce on mi vypil, vzal mi smysl žití –
jděte, sestry moje, jděte, umírám...

Vdova z Efesu

Letní nocí temná mračna
k tajemnému sněmu jdou,
zřídka luna zatřpytí se
rozervanou oblohou.

Vítr hvízdá, těžká krůpěj
slétne časem v tesknou noc;
sova houká jako člověk
volající o pomoc.

Za městem na pustém kopci
k nebesům ční smutná věc,
na čakanu klátí se tu
pověšený zločinec.

Po svahu se vlní hřbitov
praskajícím stromovím,
černé túje houpají se,
hrobka někdy zdívem svým

mezi nimi zabělá se
jako plátno na rubáš...
Pod čakanem v zadumání
mladý žoldněř stojí stráž.

Noc tak dlouhá připadá mu,
plna chmurných záchvěvů.
Hledě v dálku touží tiše
po číši a po zpěvu.

A tu s větru utišením
zdá se mu, že slyší sten.
Naříká kdos na hřbitově?
Či byl sluch číms podveden?

Ale sten se opakuje.
Ženské slyší kvílení.
Ke hřbitovu mladý žoldněř
sestoupiti nelení.

Blikající světélko mu
na hřbitově značí cíl.
Zvědavě se blíží k hrobce,
z které nárek zní a kvíl.

Mladá vdova jako anděl
na rakvi tu spočívá,
plavým vlasem stírá slzy,
tělo, jež se zachvívá,

tiskne k rakvi, i v tom bolu
nevýslovně spanilá.
Mladý žoldněř sotva dýše,
jak ho krásou zmámila.

Odvahy si vposled dodá,
usedne k ní na rakev.
„Paní, nezoufejte,“ šepce,
„život pláč dnes, zítra zpěv.“

Vdova nedbá však, co šepce
jinoch touhou zmámený.
V nářku obejmá rakev
bělostnými rameny.

Marno všecko domlouvání.
„Sbohem, paní bláhová!“
Žoldněř navrací se smutně
cestičkami hřbitova. –

Pod čakanem v zadumání
ženy kvil a větru svist
slyší ve tmě, chvílemi však
zachvěje se jako list.

Pomalu tu o samotě
lepší řeč mu napadá,
k smělejšímu počínání
touha srdce nabádá.

Noc se zdá být nekonečná,
zezdola dál nářek zní.
Mladý žoldněř sestupuje
znova ke zdi hřbitovní.

Blikající kahanec teď
jako hvězda vede ho.
Znova na rakev si sedne
vedle těla mladého.

„Paní moje, jste tak mladá,
krásná jste a plna vnaď.
Kdopak bude v mladém věku
život takhle odmítat!

Paní moje, posad'te se,
vypovězte mi svůj žal.
Paní moje, nezoufejte,
já bych za vás duši dal.“

Ruku vztáhne, lehce hladí
ramena i prstíky,
slova útěchy a prosby
šepce její ve vzlyky.

Polehounku pomáhá jí,
aby mohla usednout.
„Paní moje, vaše slzy
na mém srdci cítím žhnout.“

Ztišila se, zodpovídá
šeptem jeho otázky.
Že chce umřít, nechce žít
bez muže a bez lásky.

Že již po tři dni a noci
bdí tu v slzách, o hladu.
„Paní moje, nezoufejte,
život dá vám náhradu.“

Zaúpěla, velké slzy
hrnou se jí zpod víček.
„Vždyť my jsme se milovali
tak jako dvě hrdliček.“

Znova klesá k dřevu rakve
jako smyslů zbavena,
vine kol ní křečovitě
bělostná svá ramena.

Marno všecko domlouvání.
U cíle se skoro zřel
mladý žoldněř, ale teď mu
zbývá jen, aby odešel.

V temnou noc, kde vítr hvízdá,
volá ho i povinnost.
„Sbohem, paní, pamatujte,
meze že má také ctnost!“

Pod čakanem v zadumání
kráčí sem a kráčí tam.
Temná noc však nezháší mu
v mladém srdci mocný plam.

Před očima stále vidí
vdovu za hřbitovní zdí;
míří dolů, váhá, stane,
vposled rozhodnuv se dí:

„Poprvé mne neslyšela
pro bol, ježž nic neztiší.
Podruhé mi naslouchala.
Potřetí mne vyslyší.“

Kol čakanu, na čakanu
zdá se v pořádku vše být.
Po třetí jde mladý žoldněř
smutnou vdovu potěšit.

Sedí na rakvi jak spící,
tvář má v dlaních pod vlasem;
slzy vyschly, nářek usnul,
mysl zdá se jata snem.

„Paní krásná, musel jsem vás
ještě jednou spatřiti!
Paní drahá, dovolte mi,
bych směl vlas váš hladiti.“

Usedne k ní, ruku svou jí
kolem pasu ovine.
Ejhle, vdova nebrání se!
Jako dítě nevinné

na prsa mu hlavu složí,
když ji k sobě přitiskne.
Mladý žoldněř nad svým štěstím
věru divže nevýskne.

Odsunuje dlaně s líček
a vlas, jenž je zaclání,
k zardělému obličej
s polibkem se naklání.

Dlouho trvá políbení.
„Paní krásná, paní má,
rychle, rychle, obejmi mne
ručinkama bílýma!“

O večeři se s ní dělí,
vodu dá ze studánky.
Na líčkách se objevuje
úsměv jako červánky.

„Paní krásná, paní moje,
objemi mne vesele,
nežli kohout vyžene nás
z tvrdé naší postele!“

Kahan prská, uhasíná.
„Paní moje, objímej!“
Rakev chví se; vítr hvízdá.
Mrtvý lež a nevstávej!

„Ještě jednou, paní moje,
paní krásná jako květ!“
Že se vezmou, slibují si,
když se s nimi točí svět.

A když vyjdou z temné hrobky,
v dále šíří den se již.
K čakanu se dívá žoldněř.
„Paní, běda, nevidíš?!“

Vzhůru běží beze smyslů,
hrůzou trne celičky.
Z čakanu jen uříznutý
provaz visí bez kličky.

Marně rozhlíží se kolem,
klička pryč a mrtvý s ní!
Číhající odnesli jej
zločincovi příbuzní.

„Paní drahá, tot' můj ortel.
Viset budu ještě dnes.“
Zachvěla se, zaplakala.
Z očí čtvera mluví děs.

„Paní, dobrá rada drahá,“
dí, když dlouho mlčela.
Náhle chytne ji a mumlá:
„Dej mi svého manžela!“

Zbledla, pak ho políbila.
Do hrobky jdou pospolu.
Otvírají těžkou rakev,
vynášejí mrtvolu.

V nové kličce nové tělo
táhnou, táhnou na čakan.
Roztřásá je při té práci
ranní chlad a větru van.

Ale když již hotovi jsou,
muž se bije na čelo:
„Paní drahá, zločincovi
jedno ucho chybělo!“

Ještě jednou zachvěla se,
kynula pak s úsměvem:
„Celého jsem ti jej dala,
tak si i to ucho vem.“

Znova tělo k zemi klesá,
složili je, žoldněř t'al.
Za chvíli se mrtvý opět
na čakanu rozhoupal –

– – –

Kohout zpívá, vítr hvízdá,
v mracích slunce vychází.
Chladné je to letní ráno,
až člověka zamrazí.

Pod čakanem v zadumání
mladý žoldněř stojí stráž.
Na město se dívá z kopce:
„Moje milá, jak se máš?“

Jane Seymourová

Jak je ti, ženo, které králův svod
uložil Tudorcům zachránit rod?
Není ti těžký diadém,
bledého čela skvoucí lem,
a nechvějí se ti nožky?
Tajného potu krůpějí
s ňader, kde úzkost s nadějí,
zda nevlhnou ti krajkové vložky?
Ty s očima zádumčivýma,
není v nich časem divná tma?
Půl roku teprve práchniví španělská Kateřina,
kdys zavržená, že neměla syna.
A včera teprve Anna Boleynová,
ta graciézní královna nová,
na špalku mladou hlavu ztratila,
nevinna, vinna ledačím,
však hlavně tím,
že špatně rodila!

Nic oné modlitby platny nebyly,
nic této vnady, jež zářily;
kdo tobě, Jane, pomoci chce,
neporodíš-li Tudorce?

Jak je ti, ženo v bolestech,
kdy tělo se svíjí a tají se dech?
Máš-li jen okamžik oddechu,
jak štvané zvíře na mechu

úzkost srdce ti trýzní?
Či netušíš, co se děje
za dveřmi, kde se chvěje
král, který po synu žízní?

Řekli mu, že jde o život,
že matka zemře, anebo plod.
Dí Jindřich Osmý: Oběťujte matku!
A ležíc v mdlobách, v bolestech,
kdy tělo se svíjí a tají se dech,
a život synu poté dávajíc vkrátku,
zda slyšíš ještě, kterak zvony
svůj jásot mísí ve tvé stony
a radost královu nesou k nebesům
s modlitbou díků, že Tudorců dům
je zachráněn?
A tvůj sten,
rci, ztichl teď pod štěstí cvalem,
anebo žalem?

Jak je ti, ženo, která syna máš
a umíráš?
Jde jásot po anglické zemi
a král je blažen nadějemi.
Ty dala jsi mu, co přál si míti,
teď můžeš jíti.
Ze shonu, plesu těch veselých dní,
jež pro tebe jsou poslední,
tvou smrtí nikdo se vyrušit nedá.
Cítíš to, královno bledá?

A přece – to však již nemůžeš věděti –
král vzpomene tebe jednou!
Tvým kostem vedle svých příkáže ležeti,
když na sobě smrti ruku ucítí lednou.
Neb ze žen šesti tys jediná byla,
kterás mu Tudorce porodila.

Saskia van Uylenburgh

Těžké domy s frontami přeozdobenými,
se sterými okny pijícími mlživé dny
podél kanálů nahlízejí tvářemi důležitými
do vody, jež ztratila smysl pro idylické sny.
Po ulicích pyšní kupčící účelně chodí,
za skly oken manželky vážně se dívají na ně
s hlavou sedící důstojně v okruží naškrobeném;
svrhli právě španělské jho a svobodných lodí
pány řádnými jsou, mrav přesný jich hlásají skráně,
pevné cifry jim hlavou jdou v šiku ukázněném,
sytost, pořádek, blahobyt jsou jejich starostí,
zasmušilá je svoboda jejich a puritánské jich radosti.
Venku přístav hemží se, duní, odfukuje a píská,
útočiště drahých věcí, jež Východ svěřil vodám,
ve městě však jen kupčík přísný počítá, kolik získá,
tich je Amsterdam.

Ale osud je k tomuto městu více než milostiv:
určí, by se tu krásy pohanské rozkošný stal div.

Divoch z mlýna, syn slunce, větru a lijáků,
s křídly jako ten větrník mávajícími vzduchem,
jeden z velikých milenců a velikých pijáků
okouzlený temnosvitu věčně krásným vzruchem;
bůhvíjak se to stalo, na býčím hřbetě svém Jupiter
tak si Evropu uchvátil, jak jednu ze sedmi dcer
patricijských a ctných, ten člověk nezkrocený,
jenž se zrodil, aby světlo zbožňoval a oslavil,

aby světlo z temna křesal a na triumf ženy
věčným, skvělým vodopádem marnotratně lil.

Celá země mohla se koupati v studené mlze,
v den ten byl by ji viděl žhnoucí jak na slunci rubín;
hoře světla mohlo se vylít v jediné veliké slze,
byl by slyšel ptactvo jásat v hloubi kvetoucích dubin;
mladým bohem tak nikdy se lidský necítil šťastlivec
jako on, když sobě vedl domů na Bloemengracht,
pyšný, zvětřilý kapitán na moře nejhezčí z jacht,
ženu, milenku, model, svou velitelku, svou věc,
v jedné bytosti vedl si všechno od Venuše k Marii,
domů vedl si Saskii.

Této ženě dal osud velikých osm let,
jež by největší královna mohla jí závidět,
věčný život v nich ručil mladistvé její krásě:
svatá úloha ženy zde zářivě naplnila se.

Dnes, hic, brokáty, šperky, perly a pštrosí péra
přerod hlásají dívky ctné v bohyni milostnou;
zítra do zlata jasu z amsterodamského šera
její nahotu génus vynáší s láskou svou.
Dnes, hle, Východu divy, papoušky, lastury skvoucí,
celé jmění k nohám jí klade marnotratný cit;
zítra umělcův zápal hymnou ji opěvá vroucí,
nesmrtelnost jí dává, dvojnásobně zpit.
Jako milenku, matku, ženu, jako bohyni, královnu
stále znovu ji vášnivě vyznává před světem,
nic z ní neskrývá pyšný, hýřící v pohanském snu,
v Zuzaně a Danai se honose jejím rozkvětem.

Rozpustilým bohem génia mladého činí
ona, kterou povýšil sladkou na bohyni.
Marta s Venuší, Labuť s Ledou, Bakcha s Ariadne
oslavující gesto lásky jiný nechť maluje;
hrdým bohem se cítě, i ženě když v náruč padne,
v loži s nebesy kterak svou Saskii miluje,
rydlem božsky veselým vyznává, milostné bdění,
věčnost dáváje ženě za líčka uzardění.

Z ohně objetí jeho tak v oheň věčného světla,
ranní rosy úsměvy majíc na rtech,
klesá opojena ta, která pro lásku zkvetla
a k ní šťastna dostala tvůrce kouzelný dech...

Přísný zlobí se měštěnin, peněz lituje kupec,
v spících oknech křižují se matrony naškrobené.
Když je svoboda dobytá, svobody nemá rád tupec.
V okna Amsterodamu zří nebe zamlžené.
Ale směle génius trhá mlhy a předsudky,
pohár šumivě plný je zde, aby se pil;
času nemívá pohan ohlížeti se na sutky,
když mu žena vešla do pobouřených žil.

Vládne Saskia srdci, vládne ruce i duchu,
bohů darem jsouc muži v dar mění se géniův nám;
patricijská ta dcera svou nahotu plnou vzruchu,
ale olympsky čistou dává napospas epochám.

Světla velkému básníku stává se Múzou těla,
neztrácejíc ničeho z úbělu čistého čela;
věkům v oběť se dávajíc věky má za podnoží,
zlatou slávu přijímá na světlém Danae loži – –

Mladá umírá Saskia; milostný obraz její
nesměl se zakalit všedností, porušit beznadějí.

Muži, milenci umřela, neumřela světu,
blahořečí staletí čarovnému květu.

Žije, panuje, kvete v kruhu přešťastných žen,
kterým svatozář krásy utkal géniů sen;
její jméno sladké jak ptačí chvála vesny,
její obraz odsouzený ustavičně hořeti
budou žíti pro všechny, jimž krása kyne ve sny,
dokud nezmizí z věků, nezhasne v paměti –
Rembrandt.

Ženský portrét Gainsboroughův

V rozkošném soumraku hudba ztlumená chválí
poněkud sentimentálně kouzlo vznešené něhy.
Myšlenkou, která burcuje, ni vášní, která pálí,
snů měkkých netají cudné, nevinné sněhy.

Pojď, lásko, ztichounka, diskrétně drobnými kroky,
plachosti dívčí očka vstříc se ti usmívají
z oválu nadechlého, a útlé její boky,
a křehkou vegetací kadeře její se zdají.

Jsi očekávána, lásko, grácií pozasněnou
a melancholií touhy, jež v ženu mění nechtíc
koketku s naivním srdcem, než za zelenou stěnou
kdes v parku dobude ji upřímný venkovský šlechtic.

Vše je tu citlivé, něžné, líbezné a křehké
a s intelektem bojovnic nikdo nesmlouvá tu.
Pod rafinovaným hedvábím, jež jako pel je lehké,
srdéčko prosté bije bez nebezpečného chvatu.
V soumraku ztlumená hudba kouzlo gracie chválí.
Mozartův menuet v dáli.

Markýza de Pompadour

I

Mademoiselle Poisson má oči, které zmatou
svou barvou záhadnou a svými úsměvy;
cos horoucího dlí za mladostí jich zlatou,
za pestrým vějířem jak řader záchvěvy.

Sní Jeanne Antonie, tak útlá, křehká, bledá
jak raná větévka, jež rostla v skleníku,
sní ctižádosti sen, jenž pokoje jí nedá,
v kov jeden taví vše v svém krutém tyglíku.

Let devět bylo jí, když kartářka jí řekla,
že její miláček – oh, zticha! – bude král.
Však toho mademoiselle se nijak nezalekla.
Jen sníti počala a mlčky hledět v dál...

A madame d'Etioules ve snění pokračuje,
jež nikdo netuší za černým úsměvem,
za očí záhadou, jíž stále okouzluje
kruh přátel vybraný i s panem Voltairem.

Uprostřed bohatství a měšťanského štěstí
na sídle rozkošném zrá žena, zrá i sen.
Manželku pachtýře tak leckdo chtěl by svést.
Však ona touží jen, by král byl okouzlen.

„Jen s králem nevěry se mohu dopustiti,“
dí často s úsměvem a hledí výbojně.
Přátelé nemohou se dosti nadiviti.
A manžel vedle ní usíná pokojně.

II

Psi lovčí štěkají a hrabou bujně koně.
Všem klnou pikéři a rohy volají.
Skla zlatých kočárů. A slunce křeše o ně
podzimní ohňostroj. V nich dámy skrývají

za šminkou červenou své bledé žárlivosti
a ctižádostivost jim zatajuje dech.
To dvorní společnost a lesk a povyk hostí
okolí záměčku, kde král je na honech...

Sne, marný nebudeš! Zrak záhadný, jenž svádí,
z azurné karosy, ze stínu vějíře
a z líčka bledého zří toužebně a krádí,
když svede náhoda s ní krále frejíře.

Sne, marný nebudeš! A hněv tě nezastraší
hraběnky z Châteauroux. Či není mrtva již?
Nad dcerky kolébkou se madame hrdě vznáší:
z rtů děcko pouštějíc snu jimi líbá číš.

A na maškarní ples již rozechvěna spěchá,
jejž Paříž pořádá ku poctě dauphina:
Domino útočí a král se dobýt nechá.
Šarvátka koketní je dobře svedena.

Krajkový šáteček král zdvihne na památku.
A maska zrazená se štěstím prchá svým...
Již samozřejmě jest, že madame poté vkrátku
poprvé večeří s Ludvíkem Patnáctým.

III

Dny míjejí. Král se zdá, že milenky se bojí.
Jak hadi syčící se plíží intriky.
Dlí madame v úzkostech a v krutém nepokoji.
Což zapomenul král snad sladké na rtíky?

U dvora bigotní se svobodáři vedou
boj tiše urputný. A Binet, komoří,
u krále pracuje pro příbuznou svou bledou.
Má těžkou volbu král. Však přece zahoří

po kráse záhadné svou živočišnou touhou.
Po druhé večeři se madame stěhuje
pod střechu versailleskou... Vidinou pouhou,
sne drahý, nebyl jsi! A pachtýř putuje

kams vyhnán z Paříže... Jak stéblo anemické
chví v loktech hladových se madame, prosta chmur...
Tu do pole jde král. Však psaní rozkošnické
jí posílá: à la marquise de Pompadour.

Již skvoucí komnaty jsou pro ni připraveny.
Již představení den u dvora nadešel.
Marii Leszczyńskou dojíímá půvab ženy,
jenž před královnou tu se naposledy rděl.

IV

Jak hadi syčící! Jak smečka při štvanici!
Což Versailles nezazní vítězným halali?
Oh, nesmí budoucnost o našem dvoru říci,
že uzurpátorku jsme klidně přijali!

Zbraň každá dobrá jest. A dauphin jazyk plazí,
a zuří Maurepas. Květ hrdé grácie
dam dvorních pošklebkem se zlomyslným kazí,
pod šminkou neuschnou div líček lilie.

Kdekdo zná pamflety a klípky o rodině
a Versailles šepotem se chvějí guerilly.
Však sílu studenou má útlá vévodkyně
a neodpovídá na prosby z Bastily.

Král pouze na lásku má velké požadavky
a mlčí v rozpacích ke každé urážce.
Leč tajná intrika se mění v chybu lávky,
jde v exil Maurepas po kruté porážce...

Sne drahý, jsi, oh, jsi teď skutečností dlouhou!
Co na tom, trním že jde cesta ke kvítí!
A paní markýza je novou jata touhou:
chce srdce královské, oh, srdce dobýti!

Ta žena vymýšlí si steré hříčky lásky
a steré kulisy, hle, staví lačnému.
Pro chvíle v ložnici své mění černé masky,
na divadle mu hrá a při mši zpívá mu.

Však, touho, marna jsi! Vše Ludvíku se líbí,
leč pranic do nitra se jemu nevplíží.
Dí lid: Je bez srdce a vnitřnosti mu chybí
jak jeho pomníku tam dole v Paříži.

Oh, touho bláhová! Oh, ženo s krví chladnou!
S tvou křehkou grácií je brzy hotov král.
A číhá intrika za portiérou zrádnou.
Dnes paní de Choiseul král účes pocuchal.

V

Tož, touho, marna jsi! A bylas pokořena!
Ač paní de Choiseul již ve vyhnanství dlí,
markýzy každá noc je pláčem naplněna
a úzkost jímá ji před jitra nevolí.

Jsou marní lékaři. Nemůže s králem v zápol
o vavříin milostný jít se svým uměním.
Necht' tedy nezmarň té jeho krve plápol
má denní kořist svou ted' v parku Jelením.

Ty ženy nebudou jí aspoň nebezpečny,
když lásky vzdává se. Však moc má dosud svou!
A cítí markýza, o vavříin jiný, věčný,
že sílu v zápas má a ručku železnou.

O vavříin slávy ted' se útlá bude chvíti
a chrabrá ničeho se cestou nelekne.
Netřeba sníti již, jen duchem svým se skvíti,
jenž kráší září svou i stezky nepěkné.

Již Voltaire, Diderot a Rousseau, Montesquieu
jsou vděční markýze s malířem nejedním.
V grácii rokoka kus její duše žije.
A Sèvres svědčí tu o duchu obchodním...

Však, cíli nejvyšší, tě ještě dosáhnouti!
Tě, moci, která hraš si jako s loutkami
s ministry, s vojáky a dech svůj slyšíš douti
jak moře drtící vše svými vlnami.

A útlá ručinka po cíli sahá směle,
vše svírá prstíky, co mohlo býti snem...
Však, běda, v cíli svém má svého nepřítele.
A pouhé neštěstí jest spolek s Rakouskem.

VI

Vše prohráno a lid se chystá k rebelii.
Král po atentátu má sklony k pokání.
Jsou mrtvy iluze. A noc, v níž zle se svíjí
nemocná markýza, jim hranu vyzvání.

Dlí v Choisy v horečkách. A vzpomíná, jak snila
o králi, o lásce a kterak pro slávu
svě štěstí veškero a mládí promarnila,
by zřela marnosti teď v krutou dálavu.

Je hořko markýze. Však ve dne dál se hrouží
ve státní listiny. A nezapomněla
ni ctižádosti své a naposledy touží –
by v zámku královském své oči zavřela.

Do Versailles vrací se, kde vládla věčně štvána,
pro triumf poslední... Tu, na rtech drobný smích,
se šminkou bezvadnou a dobře učená
s farářem madeleinským o věcech posledních

jak malý filosof se chvíli ještě baví
v den dešťů dubnových, jež srdce uhasí...
Za vozem pohřebním král dívá se praví:
„Dnes madame na cestu má špatné počasí.“

Kane

I

Miláčku! Jaké blaho! Břečťan stromu
se drží takhle. A přec v divém letu
mé srdce blouzní. Unikla jsem světu,
spad k řece kámen z vypráhlého lomu.

Břeh plavý vsává vlnu. Hádej, komu
vstříc otvírá se škeble vlhkých retů?
Oh, ty to víš, že pro tebe jen kvetu,
ač jsem jen květ ze Zeleného domu.

Co smíchu, objetí a sladkých slov,
doteků žhnoucích jako žhavý kov,
co písní, vzdechů, pocelů a křečí

noc probudila v té budově!
A přec jen my tu bytosti jsme dvě,
jimž vše to může být lásky sladkou řečí.

II

Miláčku! Jaké ticho! Čeká jed.
Na cestu v meido vše je připraveno.
Na loži tvém, kde neřekneš mi: ženo,
dnes ležím poprvé a naposled.

Dům tvého otce mrazí mne jak led
a zítra vyvrhne mne, mrtvou žoro.
Již tichne srdce však, jež bylo choro,
a navždy ztuhne žalující ret.

Miláčku, jaké ticho! Jaký klid!
Ten bol, že spolu nemůžeme žíti,
se změnil v ples, že spolu můžem mříti.

Již čeká nápoj. Dej mi, drahý, pít!
Tak svorně, jako v meido spolu jdeme,
i na lotosech rajských spočineme.

III

(Kane svému zaměstnavateli)

„To píši Vám, kdy srdce bol již ztich.
Mne loňská vesna láskou ranila,
jak víte, nešťastnou. Snad vymstila
se na nás zrada z žití předešlých.

Svět děl: Být nesmí muž a žena z nich.
Zda nám než cesta v meido nezbyla?
Tož odpusťte, že jsem si zvolila
smrt sladkou v loktech pro mne tuhnoucích.

Vím, co Váš soucit pro mne učinil,
pro matku, sestru; jako moře byl:
oh, nevděk nezřete v tom, co se stane!

Snad z říše stínů leccos oplatím.
Teď, co mi srdce velí, učiním. – –
U Vašich nohou leží
Vaše Kane.“

Černoška z Bismarckova souostroví

Protože mám ráda banán,
tak jsem přišla za tebou,
protože mám ráda banán,
probudil jsi touhu mou.

Za truhlici kup si ženu,
která ovoce tvé chce.
Tam, co ústí potok Moiro,
máte přece truhlice.

Protože se banánu chce,
na návěs jsem přišla k vám,
u pohlavárova plotu
s touhou na tě čekávám.

Za náramky kup si ženu,
máte je přec s mušlemi
dole na ústí, kde lidé
vystupují na zemi.

Mabruka

Mabruka je velbloudice,
takový má štíhlý krk,
Mabruka je za tisíce,
za sta bys ji nekoupil.
Zuby má jak ze zlata,
ruce má jak ze zlata,
prsten zlatý,
paži útlou má jak hůl.

Mabruka má nos jak růži,
obličej jak zrcadlo,
na sametové své kůži
nosí z henny ruměnec.
Střevíce má ze zlata,
šáteček má ze zlata,
zlatou korunu
z vlasů stolička ji tvoří na hlavě.

Mabruka má v očích hvězdy,
když se vine rákosím,
prsy její, pevné vezdy,
jsou dvě mísy stříbrné.
Samé stříbro zástěra,
samé stříbro košile,
hedvábné má
načechrané kalhoty,

Ghadámes a Alžír projdi,
abys našel Mabruku,
Bonu, Trables, Egypt projdi,
Mabruku tu nenajdeš.
Naší země je to květ,
maso srdce našeho,
naše dcera,
za níž marně putuješ.

Mabruka je velbloudice,
na trh pošli velbloudy,
Mabruka je za tisíce,
prodej ovce, chlapce své,
pane půdy, pane stád,
bys ji mohl milovat –
naše srdce
bude tajně naříkat.

Měšťáčka

Soše se podobá. Nic křehkého tu není
z panenky feudální, napudrované.
Solidních věcí měšťák především si cení.
Dech silné přírody tě náhle ovane.

Leč její příroda je domácí a tučná
a krotce zardělá jak zralé ovoce;
sousedí říkají, že bývá někdy hlučná,
a její milenci, že líbá divoce.

Na Hlavní ulici se tout le monde jí baví,
když jako dreadnought pluje třídou polední,
velebná ňadra nesouc nohy pevně staví
o stehnech olympských po slunném dláždění.

Je hezká nebo krásná? Smědá nebo plavá?
Toť celkem lhostejno. Je monumentální,
dovede chovati se, zdá se zcela zdravá
a toalety, šperky nemá banální.

Toť žena fabrikanta, rady nebo kupce,
ornament kanceláře nebo titulu,
reklamní tabule a pyšná chloubu trubce,
poselství měšťákovu do vestibulu.

Srdce v ní nehledej, jen mechaniku svalu,
cítění bez citu a mysl bez ducha,
jež nejráděj se dívá do zrcadel sálů,
kde filantropie se jako ropucha
nadouvá.

Ó černý dělníče,
ty, jehož mysl necouvá
a jehož svaly v ocel ztuhly,
že kuješ železo a kopeš uhlí
a živíš jejich lenost pro chtíče,

sám zdravě žádostiv
po boku ženy ustarané,
vrasčité, vysáté,
zříš provokaci tu, ten masa div,
jejž vykrmlis pro pány proklínané,

ó revoluční černý pařáte,
jak bělost ta v tvém objetí by zrudla
a socha ta se rozetřásla divě,
jak měšťáčka by před tvým zrakem zchudla
a zasténala možná žádostivě,

až s úsměvem bys odcházel
a soucit už jen pro ni měl.

Mici

Co je s vámi? Sám, tak hezkej?
To si teda přisednu.
Dal mi jednu cigaretu.
Pivo? Ne, tak pro jednu

ňákou fajnovou bych byla –
Prachy? A jak zčervenál!
To sem si hned pomyslela,
když mě očima tak žral.

Nevadí. To ví přec: obchod.
To já jen tak ze zvyku.
Deset let sem u řemesla,
nedělám už cavyků.

Deset let sem u řemesla
zatra zatracenýho.
Ale čistá, tvrdá, s hicem,
jenže ne pro každýho.

Dal sem ruku. Semhle. Zmačknul!
Že jo: furt jak panenka.
Hošíčku můj, jehně moje!
Ted' sem zase Mařenka.

Zaplat'. Deme do pokoje.
Proč se třeseš? Nechci nic,
jenom cigaretu eště
a pak – – – –

A teď pusinku tvou
jako u nás jahody.
Dybys nebyl velkej klacek,
nesla bych tě přes schody...

Ted' si tady pěkně sedni.
Chvilku dej mi pokoj s tím.
Zmačkni mě a tiše hačej.
Nebo se ti rozbřečím.

Svatá Luisa Michelová

Ve Vatikáně v komnatě stmělé zimním odpolednem
za velkým stolem dubovým v žlutém plápolu voskovic
dnes kardinálové sešli se, úřad pro výrobu svatých,
jak tribunál raků vařených, ohromných a červených,
již trochu života ještě náhodou zachovali si
a časem pohnou pomalu bizarními klepety.

To Oreglio di Santo Stefano přišel opět
s tím nápadem svým, jak každý uzná, trochu předčasným,
by občan Mastai Ferretti, vulgo Pius Devátý,
byl blahoslaven. A pokud kardinál to ještě dovede,
ohnivě tvářím pergamenovým i vypaseným líčí
o Kristův ovčinec zásluhy a svatý život pana hraběte,
jenž třicet a dvě léta seděl na slavném Petrově stolci,
jenž jedno početí učinil navěky neposkvrněným
a papežské slovo z katedry navěky neomylným
a Syllabus vydal, Syllabus nadevše výmluvný...

Má přívržence dobrý Oreglio. Však v komnatě té,
kam člověk dvacátého století přístupu naštěstí nemá,
i nelibost se zračí v několika tvářích kardinálských!

A Merry del Val tlumočí i jménem občana Sarta
o choulostivé věci té důvodné pochybnosti.
Vždyť obklíčena prý církev, zbudovaná na Skále,
divokou hordou nepřátel, a třeba stříci se všeho,
co dráždilo by smečku lačnou již a dobře pamětlivou,
že hrabě pro radost si choval vězně po žalářích
a popravovat dával, postřílet nevděčné rebelanty...

A v tiché komnatě stmělé hlas teď se významně tlumí,
neb třeba říci ledaco mezi řádky výkladu
o ubohém vnuku židovky, stíženém padoucníci,
jenž podivnými cestami dostal se pod tiáru...
A křižují se důstojné pro i proti hlasy,
dnes červený ten tribunál je pod povrchem zmítán,
že proti dobrému zvyku ani nedříme nikdo
a pozornost je napjata, zatímco nevinné zraky
do žlutého světla voskovic hledí a hledí...

Ne, nepozorovali šumotu, snad ani žádný nebyl,
ač v temnu za křeslem Oreglia, jenž právě chystal se mluvit,
nahatý vztýčil se d'ábel, nahatý, chlupatý, rohatý,
a dlouhý, lysý svůj ohon na konci se štětkou chlupů
do výše pozdvihl a přímo jím na stůl mířil.

„Nu, a teď dosti, pánové, dosti zbytečných tlachů,“
– a ohon dopadl na stůl, že většina svíček zhasla,
a zaduněl hlas jako hrom, že v červená roucha
se klepeta rychle stáhla a zapadly všecky hlavy –
„je Pius mým a všickni ostatní mými jsou také
již dávno, dávno; neračte namáhati se příliš.“
A ohon znova dopadl a hlas byl slavnostní trochu:

„Já navrhuji vám tu dnes Luisu Michelovou!“

Cos pohnulo se v pláštích, snad mdloba se pokoušela,
a z křesla Oreglio va červeň mizela pomalu pod stůl.
Však tichou komnatou zněl dál teď d'áblův plaidoyer:

„V slz údolí, kde pláčou vyhnané děti Evy
a v potu tváře chléb dobývají pro jiné,
zvěstovat přišla a dobývat království nebes na zemi;
nu, co bych si já s ní počal, já, d'ábel katolický?

Hladové ke chlebům vedla, žíznivé napájela,
o šat svůj se dělila se všemi, kdo byli naří,
z almužny druhů svých žila, z krvavě zasloužené,
a i o tu almužnu dělila se s chudšími ještě;
nu, co bych si já s ní počal, já, d'ábel katolický?

Jen soucit znala a boj a sebeobětování
pro vyděděné a hladové, pro novou budoucnost lidstva,
pro člověka zítřejšího každickým dechem žila
a trpěla za to v žalářích i v Nové Kaledonii;
nu, co bych si já s ní počal, já, d'ábel katolický?

Což nezalekl se před ní sám Galliffet krvežíznivý,
což nemíjela jí věčně potupná slina lidská,
což dokonce sama smrt neváhala tak dlouho?
Nu, co bych si já s ní počal, já, d'ábel katolický?

Že ovšem nevěřila v boha a naši církev,
to přiznám, přiznati musím; však, pánové, na srdce ruku,
kdopak z nás ještě věří v dobrého starého pána,
ježž pomáhali jste pilně uložit k věčnému spánku?
A co se týče té církve, přiznejme si to také,
že já i vy pečujeme jen svorně o její blaho,
by chléb nám mohla dávat, chléb, pečeně a víno.“

Tak tedy d'ábel se rozohnil. A nepovšiml si ani,
že v komnatě potemnělé nezbylo živé duše,
neb kardinálové sešli se pod stolem pomalu všickni
a z dosahu d'áblova ohonu po čtyřech odplížili se
a beze slova dveřmi zmizeli, za nimiž komorník chrápal.

Tu d'ábel usmál se, snesl se do křesla Oreglio
a zadumal se nad stolem, pravicí opřev hlavu,
a levicí upaloval si v malém plaménku svíčky
na ohonu konečky chlupů. A když ho již zápach
ke kašli dláždil, vstal pomalu a zamručel tiše:

„Jen pro mne snášejí práci. Však námahou jsem již zdrcen
a cítím, že i já ve hrob spěji, dost napracovav se pro ně.
Oh, bláhoví, nepomýšlejí, co beze mne sobě počnou.
Vždyť skuteční svatí lidstva nadarmo nepracují.“

Pak protáhl se. Záda si narovnal. Zmizel.

Rosa Luxemburgová

Ozbrojenými čely
jako ohromní železní býci
narážely na sebe imperialismy,
kulomety, bombami a děly
oheň chrlíce,
mezi ocelovými čelistmi
hromady drtíce
námezdných otroků.

Jménem sebeurčení, demokracie, pokroku!

Leč ti, kdož pochopili
– vzácní –
a šalbou hesel k smyslu sestoupili
vraždění,
pozdvihnuvše hlas a pěst
proti zločinu,
proti buržoazii a jejím králům a presidentům
červení –
plnili žaláře a vězení,
a na prsa jim jako lupič klekla
vlast, jež se vztekla.

At',
žalář,
to není trest
ni místo pokání
a z bab jen dělá oportunisty.

Žalář ticho jest,
v němž roste k dozrání
láska i nenávist.

Žalář je laskavé přístřeší,
když venku tančí svět, jak píská generál;
jsi svoboden jak tulák v ořeší
a krásné máš myšlenky.

Ty, Roso,
krvavý pokrm tisíců za pozadí majíc
a denně z něho dostávajíc nezbytný hořký krajíc,
nad ptákem, stromem vroucně jsi snila,
abys lásku svou zachránila,
ze čtverečního sáhu zahrádky
dovedlas vyčísti nejlepší pohádky
země.

Jak sladko bylo by žíti,
nebýti nenasytných lidských bestí,
jež, nemohouce letící myšlenky zabít,
těla zotročují, těla zabíjí.
Jak sladko bylo by žíti,
kdyby byl dobojován
ten zápas o zralé lidství,
o lidství bez bohů, bez pánů, bez tříd,
a s novou rozkoší se život mohl pestřit
na troskách zpátečnictví.

Jak sladko bylo by žíti,
kdyby tvá práce, oddanost, láska, zápal
tak často nedívaly se choře,
do krve denně práskány

tam venku,
jako ten tichý buvol na vězeňském dvoře,
na nějž se soldát sápal.

Jen kniha přírody ti dává zapomenout
a tu a tam i kniha básníka:
ta slova slunečná a tvoje slzy něhy
dovedou nad vším krátkou duhu sklenout
– posílit odhodlání...

Umlkla děla.
S rozbitými čely ustoupili býci.
Revoluce se rozehrměla.
Prchali králové. Měšťáctvo se chvělo.
Z bran žalářů se rudé hejno rozletělo,
Spartakus vztyčil prapor.
Leč ze stínu se k moci drali zrádci, záškodníci.

Ebert a Noske a Scheidemann
vztyčili zrady hlavní stan,
o záda otroků voděných za nos
opřeli lži svých a podvodů nános,
hráz proti revoluci;
buržuj si oddechl, postavil poznovu
prolhaných zákonů svalené desky –
Liebknechta, Luxemburgovu
zničil vztek opilé soldatesky...

Ty, Roso,
kterás bývala doma
u ptáků, květin spíše než u lidí,
tisíckrát zraněna v rudém srdci svém
sobeckou zbabělostí, planým hlomozem,

tisíckrát uražena v snu svém o člověku
zvířátkem bez myšlenky, citu, vděku,
tys věděla dobře, že ti pomoci není,
že pro toho člověka umřeš na dláždění,
že opustíš ptáky, louky a sad,
protože musíš bojovat.

Protože lidé jsou tupí a zlí,
k přírodě před nimi prcháme;
ale protože jsou i oběť a kořist,
život svůj za ně dáváme.

Tak dalas, nehezká Židovko malá,
zdolána vlastní vlastníků,
tak jsi se krasavicí stala
všech revolučních dělníků.

Nebyvši zrozena štíhlá,
pro jednoho milence štíhlého,
stala ses věčnou milenkou
zástupu nekonečného,

světice, Roso!

Stanislav Kostka Neumann

Bohyně, světice, ženy

Edice Klasická česká poezie

Na obálce obraz *Danae* od Rembrandta van Rijn

Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 20. 2. 2018

ISBN 978-80-7587-769-7 (epub)

ISBN 978-80-7587-770-3 (pdf)

ISBN 978-80-7587-771-0 (prc)

ISBN 978-80-7587-772-7 (html)